

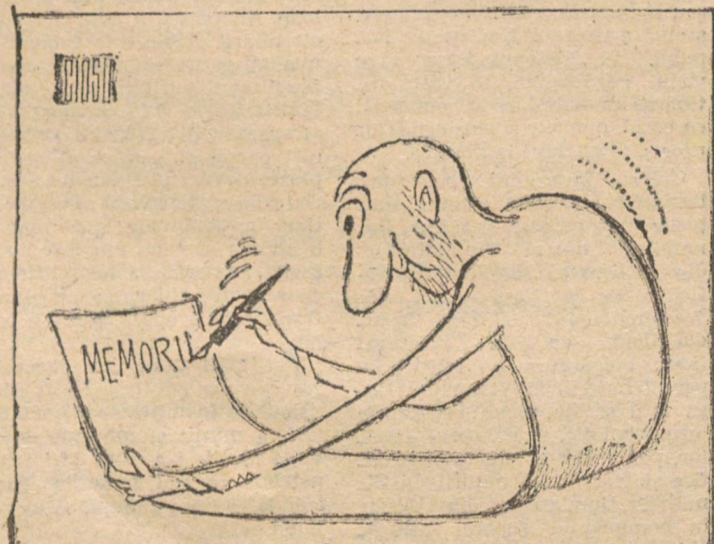
Cronica lui Hermes

Fără dată (XII)

• La o cercetare superficială, progresul criticii de azi față de cea din trecut e indiscutabil. El ar sta în felul cum se scrie: mult mai bine — spun unii — decât altădată, atât sub aspect teoretic, cât și stilistic. Există o atitudine mai activă față de opere. S-au înmulțit „căile de acces” către „inimă” (esența) lor. Se pun întrebări mai subtile, se dau explicații mai nuanțate. Deși asemenea aprecieri mă flatează, într-un fel, și pe mine, cronicar al unei reviste de provincie, nu pot să fiu integral de acord cu ele, mai ales dacă se trage concluzia unei superiorități a criticilor din promoțiile recente față de cei dinaintea. Aici nu media valorică a grupului e cea care contează ci calitățile fiecăruia în parte. Mai numeroasă decât odinioară, breasla e totuși o putere ineficientă. Sub raportul credibilității, chiar cei mai importanți critici de azi au o influență mică în comparație cu cei din epoca interbelică. Au dispărut (sau nu sînt recunoscuți) „pontifii”, „magistrii”, „directorii de conștiință”, „ghizii de lectură”. Avem, „în domeniu”, destule minți ingenioase, dar lipsesc oamenii cu „vorba grea”, cu „degetul de lumină”. De aceea, publicul nu sesizează întotdeauna diferența de grad (al talentului) între, să zic, Nicolae Manolescu și un Victor Atanasiu sau alt tenorino din publicațiile literare centrale. Care sînt cauzele? Una e că aglomerația pe „ogorul criticii” subminează orice ierarhie valorică, favorizează imposturile. Lucru știut: metodele, procedeele, gesticulația pot fi împrumutate-mimate. De aci impresia nedreaptă de epigonism, de uniformitate și, vai!, cu cîteva excepții, de mediocritate. O altă cauză e că, în nouă din zece cazuri, „critica nu e critică”, adică nu neagă, „e prea pozitivă”. Adevesea — reproș real — în locul unei judecăți sau atitudini dai peste o „teorie” pedantă, obositoare, chiar și pentru cei trecuți printr-o facultate de filologie. Deși de felul meu sînt un om curios, eu însumi inghit greu așa ceva. Utile, fără îndoială, ca exercițiu de seminar, aplicațiile metodei structuraliste (semiotice, semantice etc.) la debutantul Ionescu, cînd nu mă amuză, mă lasă indiferent. În schimb, de vreo 25 de ani, citesc și recitesc pe Sainte-Beuve, France, Lemaitre, Thibaudet, De Sanctis, Ibrăileanu, Lovinescu, Călinescu, Perpessiciu, Cioculescu, Ciopraga, Piru etc. și interesul pentru ei nu s-a tocit deloc. Li simt superiori autorilor despre care scriu și asta îmi dă încredere în spusele lor. În spatele judecății fiecăruia descopăr, alături de critic, un moralist și, cîteodată, un filosof. Au, însă, nu numai minte, ci și inimă: se lasă „mișcați” de literatură! Ca să vorbesc în termeni obișnuți, îmi plac, îi gust, visez încă în marginea cărților lor. De aceea, n-aș vrea niciodată să scriu ca A, B, C, cu care uneori împart pagina de revistă, chiar dacă sînt „semnături notorii”, dar (aci pot s-o declar!) aș fi bucurios să am între „operele” mele, cînd va fi să trag linie, barem un „portret” ca acela făcut, cu simpatie, de Sainte-Beuve lui Bernardin de Saint-Pierre, niște „reflecții” calme, limpezi, adinci, surprinzătoare ca ale lui Thibaudet în „Linia vieții” sau „Cîntecul de romane” (titluri care-mi vin acum în minte), o „figurină” perfidă, teribilă, ca aceea compusă de E. Lovinescu lui Radu Cosmin. În fine, aș fi cum nu se poate mai fericit să am într-o zi, rămînînd totuși eu însumi, cu subiectele mele, siguranța aserțiunilor lui G. Călinescu de la începutul (ca să dau un exemplu dintre cele mai frapante) studiului său despre autorul lui Don Quijote: „Cervantes face parte din categoria creatorilor de figuri imense care, strivite de fâpturile lor, mai viu decît viața însăși, n-au biografie sau au una ridicată pe ipoteze, aproape pierdută în mitologie” etc. Ziua aceea n-ar putea fi decît una plină de energie, patos și grație.

• Încă „minji”, ucenicii lui Nicolae Manolescu veniți la „Zilele culturii călinesciene” au impus în programul acestora și un divertisment sportiv. Bineînțeles: fotbal, cu treceri imprevizibile de la seriozitate la parodie și invers. Echipele s-au numit, după culoarea tricourilor, Roșii și Albaștrii. Din prima au făcut parte N. Manolescu, Laurențiu Ulici, Ion Bogdan Lefter, Radu Călin Cristea, Ion Țăranu, Mircea Martin. Din cealaltă: Mihai Zamfir, Alex Ștefănescu, Dan Culcer, Bogdan Ulmu, Ovidiu Genaru, Valentin Lozincă (actor la Teatrul de Animație Bacău). S-a jucat pe jumătate de teren, scorul final fiind de 11-3 pentru Roșii, „victorie datorată tinereții dar și — pretindeau ei — tacticii alese: pase scurte, joc combinativ”. Ca exercițiu de copilărie, meciul a fost reușit. De pildă, Alex Ștefănescu (tip care depășește quinta-lui, caraghios în mișcări dar jovial) a aranjat cu „galeria” (o clasă de la Liceul de Filologie din Onești) să strige „Noi, indiferent de sex //I susținem pe Alex!”, pretext pentru întrebări malițioase și glume mai mult sau mai puțin deocheate. Tot el a fost ca să relatez în maniera cronicarilor sportivi, „autorul unei scene destul de rare pe stadioanele noastre”: a sîtat în arbitru (Ana Blândiana, îmbrăcată într-un trening ciclamen), deplîngînd apoi, cu exagerări comice, faptul că nu poate să maseze locul lovit. În fine după meci, năpădit de admirație, a declarat cu umor: „Ce bine-i să fii fotbalist! După o cronică literară nu te sărută nimeni!”. Gura lui multă a făcut ca înfringerea „Albaștrilor” să pară mai puțin umiltoare.

• Soljenitin a spus cîndva că, la ruși, democrația trebuie impusă cu forța. Oricît de pesimist va fi fost atunci, nu cred că s-a gîndit că ea trebuie impusă cu tunul. Constantin CALIN

Ioi 7 octombrie 1993

INEDIT

V. Voiculescu în episoade erotice (III)

Ați văzut de la început deosebirea ciudată între cele ce scriu și între purtarea și cuvintele mele șovăitoare, aproape reci... Ați văzut fiindcă mi-ați spus că sînt încelcit și nesincer. Am să încerc acum să vă lămuresc faptul acesta și prin asta să judecați singură dacă nu e îndreptățită dorința mea de a nu mai scri.

Cînd vă am în față sufletul meu îmbracă veșmintele de sărbătoare; chemate de prezența Domniei voastre ca de o putere tăcătoare, tot respectul, toată delicatețea și curăția, întreaga cinste răsar din adîncul de suflet și pun stăpînire deplină pe el. În același timp rațiunea mă luminează: îmi dau seama lămurit de ceea ce se cade, de ceea ce V-ar fi dăunător în vreun chip și văd, poate ca nici un altul, poate mai bine ca Domnia voastră, care este și cum trebuie ajuns adevărul și singur adevărul Domniei voastre interes. De aci purtarea mea respectuoasă și plină de rațiune... pînă într-atît încît e bănuț de nesinceritate, de rezervă și răceală.

Îndată însă ce sînt departe mă schimb: închipuirea ia locul rațiunii și patima pe acela al stăpînirii. Uit tot ceea ce este, ca să mă îmbăt de ceea ce aș vrea să fie, de visuri și iluzii...

Și atunci dacă încerc să scriu, eu nu fac altceva decît să țin numai condeii, pe care de fapt îl poartă înfrigurată și nebuna mea închipuire și care nu scrie decît ceea ce îi suflă nădejdea cea mai cutezătoare sau desna-

dejdea cea mai cumpiită. Eu nu mai sînt stăpîn pe el și nici pe mine.

...Și atunci eu singur sînt rușinat de îndrăzneala, de ardoarea, de patimă ce cheltuiesc... ce cheltuiesc... ce cheltuiesc zadarnic în imagini și fraze cînd nu pot să cîntesc nici un fir din mersul, sau mai bine zis din neîndurata stare pe loc a împrejurărilor de toate zilele.

...Și ca să vă trimit ceea ce scriu împins de sfătuitoari atît de răi și vicleni — închipuirea și nădejdea — ca să vă trimit lucruri unde rațiunea este foarte puțin părtașă, mi se pare că n-ar fi nici respectuos, nici cinstit. Mi se pare chiar un abuz: abuzez de bunăvoința și indulgența Domniei voastre ca să mă arăt sub o înfățișare, într-un chip cum realitatea pînă acum nu mi îngăduie să fiu: generos (dacă nu risipitor) — de cuvinte și simțiri... fără să pot da dovadă că și în fapte pot fi tot așa! Sînt îndîmănat că pentru oricine altul aș trece drept un înșelător, un necinstit, sau în cazul cel mai bun drept un om care caută să-și omoare vremea scriind, simțind poate, dar care nici gînd nu are să intruzeze în fapte ceea ce cugetă și simte.

...Odată poate chiar Domnia voastră, dezgustată, jignită de atîta nepotrivire care dă de bănuț, de atîta anacronism, de atîta inconștiență între ceea ce scriu și între purtarea zilnică, aveți să uitați mina de fier care mă țin-tuiește locului — soarta — și a-veți să credeți, ca și ceilalți, că sînt un înșelător mizerabil

sau un copil neștiutor care se joacă, își face de lucru.

...Și cu riscul de a crede D-voastră orice altceva despre mine, ori ce afară de cele de mai sus, aș fi vrut să isprăvesc o dată cu această îndoială a mea purtare, cu ciudătenia de a fi într-un fel în scrisori și în alt fel în fața Domniei voastre: aș fi vrut să piară unul din cei doi ce mă al-cătuiesc, fiindcă nu le este îngăduit să trăiască amîndoi. N-aș fi vrut dar e fatal să piară din amîndoi acela care n-are minte, rațiune și să rămîie celălalt, omul cinstit, raționabil (sic!), care vede că deocamdată n-are dreptul să vă tulbure mîear din calea aspră și monotonă ce v-a croit, dar care cale este curată și fără primejdii și care dacă nu urcă... nici nu coboară.

Iată pentru ce nu vreau să mai scriu... și totuși am scris!... unde e faimoasa mea stăpînire, cu care mă mindream atîta!...

Cît despre mine și mine să aștept!

Mi-am spus ca ultim refugiu, ca supremă mîngîiere, a nu sînt încă format, că timpul și viața în care abia intru are să-mi dea puterea și curajul trebuitor sau are să mă înlăture ca pe un ce slab și nefolositor. Mi-am spus deci că trebuie să aștept ca să devin ceea ce natura m-a destinat, ceea ce a hotărît, ceea ce m-a sorțit să fiu, să jung! (Și mă gîndesc cu groază că aș putea să rămîn așa cum s'at că aiel au ajuns scopul și intențiile ascunse ale naturii care m-a creat!) (s.a.)

M-am străduit, m-am frămîntat neconștient pînă ce mi-am spus odată fără sovărire:

Cine are arpi zboară!

Cine are picioare umblă!

Cine este lipsit de unele și d-altele se tirăște!

Și de atunci aștept.

Îmi vor crește arpi? Am să capăt cel puțin picioare?! Sau am să rămîn vesnic osîndit să mă tirăsc!

Recitesc scrisoarea și văd cît de neingrijit e scrisă. Vă rog să mă iertați, dar n-am euajul s-o mai transcriu fiindcă dacă aș face asta, ar trebui s-o schimb cu desăvîrșire — atît sînt de nemulțumit de ea — v-o trimit însă totmai fiindcă nu e mediată, nu e alcătuită și poate are să capete indulgența Domniei voastre prin spontaneitatea și, aș îndrăzni să spui, intențiile curate ce respiră.

Vineri, 30 Octombrie 1993

* Text stabilit de IOR APE-TROAIE

• Bacăul de tranziție.

Foto-reproducere de C. PLETOSU

BACĂU - 585

Locul meu

1. Prin formația mea culturală, spirituală, desigur, am meditat la trecutul acestui topos, acestui loc numit Bacău. Am căutat să-l cunosc și istoria și legenda și falma și neajunsurile. Are acest loc un destin, o vocație? Dacă ne gîndim la faptul că o așezare, inevitabil, înseamnă o consacrare, o intensitate de locuire, de trăire, de afirmare — o pulsione, mai mulți stăm, totuși, sub cîteva stele, atunci există un destin, o memorie, o faptă împreună care ne solidarizează, ne face să fim o cetate. A intra în istorie, pentru multă lume, înseamnă a fi etern, a avea șansa de a se auzi de tine și cînd nu mai există fizic. A sărbători cifre rotunde înseamnă bucuria că și tu ești, că privești de la înălțimea unui timp și chiar îi reprezintă pe toți cei care au fost, lăsîndu-ți o moștenire. E o stare de spirit și o obligație de a depune mărturie. Există omul

care are sentimentul unei mîndrii justificate că trăiește la București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara, Constanța — ca să dau cîteva exemple — aceste nume au o încărcătură istorică, o aură — am spune — care se răsfrînge și asupra celor care le locuiesc. Sînt și cei care fac tot efortul pentru a se muta într-un loc mai „glorios”. Există o ispită. Așa cum există obstinația unora de a se așeza din nou pe locuri pe care le-au măturat puhoaietele, le-au părădit cutremurele, le-au rănit hoardele. Ceva te atrage într-acolo.

Deși nimeni nu poate documenta foarte clar, o motivație există, de ce trăiește într-un loc sau altul. Unii spun: așa a fost soarta, m-am simțit mai bine aici sau am simțit că aici este mai mult de făcut, într-un domeniu sau altul, și cumva încap și efortul meu. Gîndul din urmă La

nutrit și cel care scrie aceste rînduri. Pe o hartă a locuitorilor cu vocație specială așăzi, Bacăul și-ar găsi și el locul — prin așezare, potențial uman și de creație, aspirație culturală, realitate în care îmi place să cred cel mai mult.

2. Întîi cel mai bun lucru care i s-ar putea întimpla — să reușească să filtreze noxele pentru a nu candida la multe ființe tarate, malformate și deci la hărăzirea unora de-al părăsi. Apoi de a fi gîndit ca un o-aș modern cu arhitectură remarcabilă, cu centre culturale internaționale, cu așezăminte care să-l facă remarcabil, lucrul cel mai rău e i s-ar putea întimpla? Subconștientul nostru păstrează și o asemenea întrebare, dar să nu uităm nici o clipă că înaintașii noștri n-au ezitat nici o clipă alegînd ca patrioană a locului pe Maica Domnului, Maica Apărătoare! Să ne aibă în pază!

Octavian VOICU